

Kortlægning af forskellige former for arbejdsmarkedsrelationer: Anvendelse af Eurofound's analyseramme

Indledning

Eurofound's rapport fra 2016 "Kortlægning af centrale dimensioner af arbejdsmarkedsforhold i Europa" definerer arbejdsmarkedsforhold som den kollektive og individuelle forvaltning af arbejds- og beskæftigelsesforhold. Den identificerer fire centrale dimensioner.

- *Industrielt demokrati*, baseret på arbejdsgiveres og arbejdstageres direkte og indirekte ret til deltagelse i forvaltningen af beskæftigelsesforholdet, begge arbejdsmarkedsparterers autonomi og deres kollektive evne til at påvirke beslutningsprocessen.
- *Industriell konkurrenceevne*, baseret på en økonomi med en konsekvent høj produktivitetsvækst og gode resultater i små og mellemstore virksomheder. For at være konkurrencedygtig er det afgørende at fremme forskning og innovation, informations- og kommunikationsteknologier, iværksætterkultur, konkurrence og uddannelse.
- *Social retfærdighed*, baseret på en retfærdig og ikkediskriminerende fordeling af muligheder og resultater i et samfund for at styrke den enkeltes muligheder for selvbestemmelse og selvrealisering.
- *Job og beskæftigelseskvalitet*, baseret på karriere- og beskæftigessikkerhed, sundhed og velfærd, evnen til at forene arbejds- og privatliv, og muligheden for at udvikle færdigheder hele livet igennem.

Imidlertid afhænger fortolkningen, anvendelsen og gennemførelsen af de centrale dimensioner af aktørernes tilhørsforhold og deres nationale arbejdsmarkedsordninger. Rapporten understreger derfor nytten af at videreudvikle denne begrebsramme, navnlig med henblik på sammenligning mellem landene og gensidige læringsprocesser. Der blev i den henseende derfor foretaget en første vurdering af eksisterende datakilder og indikatorer.

Den aktuelle undersøgelse er en fortsættelse af dette arbejde, med det mål at finjustere sættet af indikatorer yderligere. Den vurderer også, hvordan og i hvilket omfang begrebsrammen for arbejdsmarkedsforholdenes centrale dimensioner kan anvendes på nationalt plan.

Politisk kontekst

Gennem det meste af det 20. århundrede blev der ikke sat spørgsmålstegn ved arbejdsmarkedsforholdenes rolle og betydningen for den politiske, økonomiske og sociale kontekst. Fra 1980'erne og frem begyndte faktorer såsom øget globalisering, teknologiske fremskridt, faldende udbredelse af fagforeninger og decentraliseringen af overenskomstforhandlinger imidlertid at få en betydelig indvirkning på arbejdsmarkedsordningerne. Gennem de senere år har ændringer i en række EU-medlemsstater som følge af den økonomiske og finansielle krise fremskyndet nogle af disse udviklingstendenser på lang sigt og ført til nye udviklingstendenser såsom den faldende udbredelse af fagforeninger, afstandardiseringen af arbejdsforhold, reduktionen af arbejdsstyrken i den offentlige sektor og ændringer af velfærdssystemerne i mange lande.

Vigtige konklusioner

Instrumenttavle med kortlægning af arbejdsmarkedsordninger

For at kortlægge arbejdsmarkedsordningerne i Europa indsamlede denne undersøgelse en database over 45 indikatorer, ved brug af årlige data for perioden 2008-2015 fra forskellige europæiske og internationale datakilder. De udvalgte indikatorer opfylder strenge begrebsmæssige og statistiske kriterier, der er i overensstemmelse med både kvalitetsvurderingen og kvalitetssikringsrammen i det europæiske statistiske system og andre almindeligt anvendte kvalitetskriterier i litteraturen. Af hensyn til sammenligninger indeholdt undersøgelsen kun utvetydige indikatorer, der har en praktisk og intuitiv klar betydning, i den forstand at det er indlysende, hvad det er, der måles med hensyn til rammen for de centrale dimensioner af arbejdsmarkedsordningerne. I forbindelse med finjusteringen af indikatorerne blev der anvendt aggregering som et analyseværktøj til at vælge og teste de mest relevante indikatorer. Standardiserede og aggregerede værdier efter dimension blev beregnet med det formål at give et indblik i, hvordan den enkelte nationale arbejdsmarkedsordning klarer sig.

Sættet af indikatorer blev testet på nationalt niveau gennem Eurofound's netværk af europæiske korrespondenter. Disse eksperter blev bedt om at analysere de producerede data og vurdere, i hvilket omfang de giver et præcist billede af deres nationale arbejdsmarkedsordning. Resultaterne blev fundet at tegne et rimeligt præcist billede i alle dimensioner af et stort flertal af korrespondenter, hvor kun to lande anførte, at der var uregelmæssigheder i visse dimensioner eller metoderelaterede problemer. I denne proces blev der indsamlet bemærkninger omkring begrebsmæssige aspekter, problematiske indikatorer og forslag til nye indikatorer.

Undersøgelsen har således opstillet en omfattende instrumenttavle med indikatorer, der viser en rimelig grad af nøjagtighed i forbindelse med kortlægningen af de fremherskende karakteristika og tendenser vedrørende de nationale arbejdsmarkedsordninger i overensstemmelse med den af Eurofound udviklede begrebsramme. Ikke desto mindre skal dette betragtes som en midlertidig øvelse, som kræver yderligere drøftelse og finjustering.

Kortlægning og analyse af de nationale arbejdsmarkedsordninger

Anvendelsen af dette sæt indikatorer på nationale arbejdsmarkedsordninger har som ventet vist betydelige forskelle mellem landene. Resultaterne er relativt konsistente med typologien af arbejdsmarkedsordninger udarbejdet af Jelle Visser for Europa-Kommissionen: "organiseret korporatisme" i Danmark, Finland og Sverige; "socialt partnerskab" i Østrig, Belgien, Tyskland, Luxembourg, Nederlandene og Slovenien; en "statscentreret" model i Frankrig, Grækenland, Italien, Portugal og Spanien; en "liberal pluralisme"-model i Cypern, Irland, Malta og Det Forenede Kongerige; og "overgangsekonomier" i Bulgarien, Kroatien, Tjekkiet, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Polen, Rumænien og Slovakiet. Resultaterne illustrerer ligeledes, hvordan de forskellige nationale arbejdsmarkedsordninger, trods visse begrænsninger, udvikler sig og viser forskelligt rettede tendenser på tværs af lande, og i et vist omfang inden for de forskellige klynger af arbejdsmarkedsrelationer. Det er inden for rammerne af de stadigt flere diskussioner om krisens virkninger på arbejdsmarkedsordningerne i Europa nødvendigt med yderligere analyse i de enkelte lande.

En analyse af oplysningerne fra de nationale korrespondenter peger på en relativt konsistent enighed mellem dem vedrørende relevansen af begrebsrammen baseret på de fire dimensioner. Den afslører imidlertid også visse begrebsmæssige udfordringer, som skal tages med i betragtning. Disse har for det meste at gøre med de vanskeligheder, der vedrører sammenkædningen af arbejdsmarkedets parter og processer med resultaterne af dimensionerne, som, for så vidt angår arbejdsmarkedets konkurrencedygtighed, social retfærdighed og job- og beskæftigelseskvalitet, også påvirkes af andre komplekse og varierede faktorer.

Konklusioner

Undersøgelsen har vist, at en oversigt over præcise indikatorer, der kan måle og opsummere den komplekse virkelighed af arbejdsmarkedsrelationer på tværs af EU's medlemsstater, er et værdifuldt instrument for støtte til politiske beslutningstagere, arbejdsmarkedsparter og interessenter.

Desuden har undersøgelsen indsamlet vigtig viden om, hvordan man videreudvikler begrebsstrategien, forbedrer sættet af indikatorer, og bruger resultaterne på den mest effektive måde for at bidrage til en mere kollektiv og bedre individuel forvaltning af arbejde og beskæftigelse.

Den første løsningsmodel ville være at fortsætte med at forbedre den nuværende instrumenttavle. Dette ville indebære en kritisk gennemgang af indikatorerne og deres indbyrdes forbindelse med de fire centrale dimensioner for at styrke begrebsstrategien ved at forsøge at knytte indikatorer bedre an til aktører og processer på arbejdsmarkedsområdet.

Den anden løsningsmodel ville være at undersøge, om indikatorerne i nogle af dimensionerne kan udskiftes med et andet eksisterende sæt indikatorer. Denne løsning ville være særlig relevant for dimensioner som industriel konkurrenceevne, job- og beskæftigelseskvalitet, og social retfærdighed, hvor flere forskningsinstitutter allerede har udviklet konsoliderede indekser på disse områder.

Den tredje løsningsmodel ville være at udvikle en sammensat indikator for hver central dimension for omfattende at måle et lands resultater i de fire dimensioner. Dette scenarie indebærer en revision af sættet af indikatorer, samt yderligere begrebsmæssigt og metodisk arbejde.

Yderligere oplysninger

Rapporten *Kortlægning af forskellige former for arbejdsmarkedsrelationer: Eurofound's analyseramme* findes på <https://www.eurofound.europa.eu/publications>

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Christian Welz, forskningsleder, på cwe@eurofound.europa.eu.